

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1985
FORFATTER:	Knud W. Petersen, Hanne-Mette Pedersen
TITEL:	Hagerup
KORT RESUME:	Arkitekten Andreas Hagerup, fra 1893 i Kolding, og hans bygninger, bl.a. Eksportstaldene.

Hagerup

Af Knud W. Petersen og Hanne Mette-Pedersen

*Andreas Thomsen Hagerup, Akademisk Arkitekt,
24. november 1856 – 26. oktober 1919.*

A. Hagerup

Andreas Thomsen Hagerup blev født i Store Solt ved Flensborg og voksede op i en præstegård. Efter gennemført realeksamen på Sorø Akademi og udstået læretid som snedker, tog han som 28-årig afgang fra Kunstakademiet som arkitekt. I de følgende 2 år arbejdede Hagerup for arkitekt H. B. Storck, der er kendt for sine kirkerestaureringer.

Efter 2½ år som assistent ved Kryolit-bruddet »Ivigut« i Grønland, vendte Hagerup i 1888 tilbage til Danmark og slog sig ned i Viborg, hvor han i samarbejde med Aug. Wiinholt byggede en hel del kirker.

I 1893 bosætter Hagerup sig i Kolding og var, så vidt vides, den eneste akademiske arkitekt, der praktiserede her på dette tidspunkt. Byen var i stor udvikling og Hagerup kom til at arbejde for såvel det offentlige som for private.

Låsbyhøj

Af hans værker er nok bedst kendt »Låsbyhøj« (1909–10), alderdomshjemmet Nørregade 1, hvorom Kolding Folkeblad den 6. oktober 1910 skrev:

»Det har fået en ideel beliggenhed, fra hvilken side man end ser det, tager det sig imponerende ud, Kolding er blevet en pragtbygning rigere.«

Der blev sagt mange pæne ting om det, som dengang hed »De gamles Hjem«, men dette forhindrede ikke Fr. Aubeck i at udtrykke følgende, i en artikel »Kolding i vore dage« i Kolding By 1916:

» . . . Ellers ejer Byen meget lidt af »kønne« Bygninger – ja det skulde da være »De gamles Hjem«, som virker ved sin massive Storslåethed. Men samtidig er dette Bygningskompleks rigtignok et trist Vidnesbyrd om en forhaabentlig allerede svunden Tid, da Arkitekterne følte sig som Landets Herre, og da De – støttet af »Hygiejnen« – gik ganske op i deres eget, fuldstændig glemmende, at en Bygning altid gør sig bedst, naar dens Ydre afspejler den Brug, der skal gøres af den.

Det er et vanskeligt Forhold at røre ved, thi hvem vil ikke, at de gamle udslidte Mennesker

»De gamles hjem«, idag »Låsbyhøj«.

skal have det saa lyst, saa hygiejnisk godt som muligt. Men alligevel – saa kønt »De gamles Hjem« i Kolding end virker, med sine rene linier, den minder dog om – en Kaserne. Og den skulde jo have været er HJEM – ogsaa i det ydre.«

Hagerups eksportstalde genanvendt til marina.

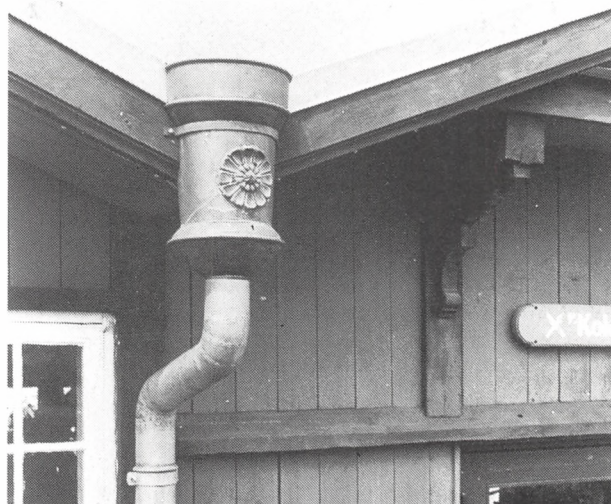
Om Hr. Aubeck havde ret, må vi hver især dømme, flertallet var begejstret.

Men dette gennembrud var ikke Hagerups debut som selvstændig arkitekt. Han havde allerede stor erfaring fra bygning af Kristuskirken i Haderslev (1896–1897), Herning Ting- og Arresthus, hovedbygningen til Matthias Petersens Gård i Hammelev og ikke mindst de mange villaer han har tegnet i Kolding, hvoraf skal nævnes: Apoteker Müllers sommerbolig »Næsset« i Strandhuse (1902–1903), foruden husene Gl. Kongevej 7 og 10 samt Strandmøllevej 13 (Hvide Hus).

Eksportstaldene

I 1899 blev Hagerup tilknyttet Teknisk Skole som faglærer i tegning og de senere (1911–1914) af ham tegnede eksportstalde på Kolding havn bliver til

Detalje af nedløbsrør udført i zink.

stadighed benyttet af Teknisk Skole til fremvisning for tømmerlærlinge, p. g. a. de mange konstruktionsdetaljer, bygningens tømmerstillinger fremviser – et eksempel på Hagerups respekt og hengivenhed for materialerne.

Bærende, fritstående trækonstruktion indgår som et dekorativt element i restaurantens lokaler.

At en del af disse eksportstalde senere (1983) har kunnet pilles ned og genanvendes til marina, skyldes i høj grad anvendelsen af de gamle tømmerstillinger, så som fransk lås, dobbelt skråt hageblad, kæmninger m. m.

Vandtårnet på Gøhlmannsvej er også en af Hagerups fortjenester.

Kirkebygninger

Af Hagerups arbejder med omegnens kirker skal nævnes udvidelsen af Bølling (1916), Aulum (1920), Bække (1922) og den store restaurering af Vamdrup kirke. Sidstnævnte giver mulighed for at studere, hvorledes Hagerup arbejdede med kirker.

Datidens opskrift på restaurering var betingelsesløs tilbageføring til den oprindelige stil – i dette til-

fælde den romanske stil. Hagerup opførte et nyt kor med krypt, et kraftigt tårn i vest, skibet fik nyt loft og andre vinduer og våbenhuset fik nye facader. Efter restaureringen stod altså en, i tid ny, men af udseende gammel kirke og sognebørnene var begejstrede, ikke mindst da billedhuggeren Hassel (som havde skabt kirkens nye krucifiks) udtalte: »Det er jo en hel Domkirke.«

Vamdrup kirke fremstår i dag uden det hvide kalklag, som Hagerup i 1919 gav kirken.

Øvrige bygninger

I Hagerups nybygninger bekendte han sig til den opblomstring som barokken og klassicismen fik, netop i begyndelsen af dette århundrede – både hans villaer og »Låsbyhøj« indeholder elementer af begge stilretninger.

I hans tilbygninger – elektricitetsværket 1919, Latinskolen 1915 og sygehuset – har han med udgangspunkt i de tilstedeværende forhold fået skabt

Gl. Kongevej 7, »Borrehus«.

nye selvstændige bygninger, der harmonerer med disse, uden at dominere endsige ødelægge disse.

Med det store arbejdsfelt, Hagerup virkede i, er det ikke muligt at definere hans arbejde med en snæver fagbetegnelse; han fulgte med tiden – var moderne og tegnede store smukke bygninger, der netop i kraft af sine velproportionerede former og fine sammensætning af materialer, stadig er store smukke bygninger. De er ikke gammeldags – de er blot blevet smukkere med alderen.

Ornitologien

Ud over sit arbejde interesserede Hagerup sig hele sit liv for fugle. Han har skrevet mange artikler om emnet, omhandlende såvel fugle i Grønland som i Danmark.

I sine sidste år planlagde Hagerup udgivelsen af en bog, der skulle forene arkitekten og ornitologen – en afhandling om de i danske kirker ynglende

»Hvide Hus«, Strandmøllevej 13 – lige efter opførelsen.

Villa Capri, Strandvejen 34a – set fra fjorden.

fugle; det var hans hensigt herigennem at vise de pågældende arters udbredelse i landet, men desværre fik han ikke arbejdet fuldført.

Hagerup var i 1896 blevet gift med Anna Geill, datter af lærer H. Chr. Geill. Anna Hagerup var lærerinde og blev i 1913, som det konservative partis første kvindelige repræsentant valgt ind i Kolding byråd.

Ellers er oplysninger om personen Andreas Thomsen Hagerup yderst sparsomme. Kun fra nekrologer ved vi, at han var en stilsfærdig, venlig og hjælpsom person, med en fast karakter og med stærkt udprægede meninger på sit område; men, lad også hellere hans bygninger tale.

Kilder.

Danske Byer og Deres Mænd VIII, KOLDING BY, *Fr. Aubeck*.

Artikler	Kolding Folkeblad	6. oktober 1910
		7. november 1910
		21. oktober 1919
	Kolding Avis	21. oktober 1919
		20. marts 1920
	Arkitekten	1903-1904
		1918

»Næsset« i Strandhuse.

Berlingske Tidende	28. oktober 1919
Dansk Ornitologisk forenings Tidsskrift	1920
Ark- og byggebladet dpa	1983
Weilbachs Kunstnerleksikon	
De Danske Kirker bind 17	
Koldingbogen 1980. Artiklen »De gamles Hjem - Låsbyhøj i 70 år«.	

Kig fra Gl. Kongevej 10 over mod Strandmøllevej 13 - »Hvide Hus«.

